

SZENT LÁSZLÓ A LOVAGKIRÁLY

c. kiállítás az Artotékában (Budapest X., Szent László tér 7-14.) 2007. június 14-én, csütörtökön 17 órakor kerül megnyitásra. Bevezetőt mond dr. Medvigy Endre, a Magyarok Világszövetsége Szent László Akadémiájának elnöke. A kiállítást megnyitja Ürmös Péter.

KBK JUBILEUMI VÁNDORKIÁLLÍTÁSA

2007. július 20-án a Nemzeti Tankönyvkiadó helységében (Budapest XIV., Szobránc u. 6-8.) várja a látogatókat. Megnyitó beszédet mond, a kiállítást ismerteti Király Zoltán. A már 2 éve különböző helyeken bemutatott kiállítás célja a grafika, az exlibris-gyűjtés ismertetése, népszerűsítése.

LAPSZEMLE

A korábban GRAPHIA névvel indult és jelenleg BOOK-MERK (könyvjegy) címmel megjelenő belga lap 22. száma ismét gazdag tartalommal, sok képpel jelent meg. Olvasását megkönnyíti, hogy teljes terjedelmének német fordítását a GRAPHIA NACHRICHTEN c. füzetben mellékletként közlik.

Első cikkük *Grazina Didelité* grafikusnő iker-exlibrisét mutatja be. A két különböző gyűjtő részére készült lap némi eltéréssel tükörképe egymásnak. Egymás mellé illetve is jó látványt nyújtanak. A lap szerkesztője jelentkezését várja annak a gyűjtőnek, aki ilyen nem mindennapi kisgrafikával rendelkezik.

Fery Antal

Hans M. Bungter

Fritz Cermajsek, 1939

Vladimir Kopilov

Teljes hasábos cikkel, három rézmetszetének közlésével emlékezik meg a lap a tavaly elhunyt Müller Árpádról.

A tematikus könyvjegyekről szóló sorozatukban most a könyvet olvasó nő ábrázolásait szedte csokorba Jan Yperman. A húsz illusztráció között *Menyhárt József* fametszete és *Fery Antal* itt közölt korai klisé-exlibrisét közlik. Végül rövid cikk közli, hogy a 2005-ben elhunyt neves olasz gyűjtő, *Remo Palmirani* 70 legszebb ex librisét adták ki könyv alakjában Cortonában.

Öröndetes tartalom-gyarapodásról számolhatunk be csehországi barátaink KNIZNIJ ZNACKA c. lapjának 4/2006. számáról szólva. A korábban főként csak hazai alkotókról szóló írások mellett most ki is tekintenek határainkon túlra. Megemlékezést közölnek *Vén Zoltán*ról, születésnapja alkalmából, és méltatást kap a szabadkai származású *Salamon Árpád* is. Első ízben találtunk a lapban külföldi lapszemlét, köztük a KISGRAFIKA ismertetését is. Német nyelvű tartalmi kivonatuk pedig megkönnyítette a cseh nyelven írt közleményeik megértését is.

A szlovén OBVESTILA 171. számában pályázati felhívást közöl könyvjegyek készítésére 15 év alatti gyermekek számára. A határidő márciusban járt le, így a késői érkezés miatt a hírt nem közölhettük. (A pályázatról beszámoló a 9. oldalon.)

A szlovén OBVESTILA 172. számának címlapját *Salamon Árpád* grafikája teszi ünnepegyessé. A linómetszet az ottani egyesület címerét és névbetűit tartalmazza.

A Svájcban megjelenő SELCEXPRESS 67. száma figyelemre méltó összeállítást közöl a Gondolkodó című Rodin-

Menyhárt József, X2

Klaus Eberlein, X3

Kertes Jenő, X2

Ágoston Ernő, C3

szobrot ábrázoló kisgrafikákról. Az írást nyolc illusztráció kíséri, ezeknek fele magyar alkotók műterméből került ki. A lap egyik oldalának illusztrációit bemutatjuk, megemlítve, hogy az ott szereplő Ágoston Ernő egy további rézkarcát a szám címlapján közölték.

Népszerű művészeti folyóiratunk, a MŰÉRTŐ márciusi számában cikket közöl a Bazelben élő tagtársnőnk, *Vermes Júlia* gyűjteményéről. *Radványi Gy.* írásából megtudta az olvasó, hogy a fiatal nyugdíjas banktisztviselő jelentős exlibris-gyűjteménye mellett még művészkönyveket és „könyvtárgyakat” is gyűjt. (Ez utóbbi könyvobjektok a könyv formáját többé-kevésbé megőrző, egyedi vagy kis példányszámú művészeti alkotások.) Svájci honfitársnőnk szerint vásárlásainak feltétele, hogy a tárgy eredeti és esztétikus legyen. Több nemzetközileg elismert művész ilyen alkotását őrzi, a magyar *Kiss Ilonától* 20 könyvobjekt van birtokában. Cikke végén a szerző felhívja a figyelmet arra, hogy ez a nem mindennapi gyűjtemény a magyarországi bemutatást is megérdemelné.

A dán gyűjtők lapja, a NORDISK EXLIBRIS TIDSKRIFT 2007/1. száma 6 oldalas méltatást közöl az 1961-ben Halléban született Anne Fritsch művésznőről. Ebben olvasható exlibris-alkotásjegyzéke mindössze 9 darab színes lapot tartalmaz. Mindegyik alkotás képét, sőt a meglehetősen csinos alkotó nagyméretű fényképét is közlik. – Egy további írásuk a belga szecessziós exlibriseket tekinti át, mintegy tíznek képe kíséretében.

A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 2007/1. száma vezércikkben köszönti *Ottmar Premstallert*, aki – ahogyan a lap megjegyzi – nyolcvan évesen is fiatal.

Érdekes cikk foglalja csokorba az egykori „cs. és kir. udvari szállítók” könyvjegyeit, közülük kilencet képen is bemutatva. Ezek egyike *Divéky József* klisé-lapja, Carl Habig tulajdonosi névvel.

A MITTEILUNGEN DER D.E.G. 2007/1. száma Palackposta című cikkében felidézi azt a hihetetlen esetet, mikor 66

évi hányódása után egy német halász kiemelt a tengerből egy üzenetet tartalmazó palackot. (Az esetről lapunkban is beszámoltunk.) A cikk mellett közlik *Vén Zoltán* itt bemutatott rézmetszetű lapját is, melyen a palackot egykor elküldő tulajdonos fiatalkori arcképe a flaskában, jelenlegi portréja pedig a dugón látható.

Vén Zoltán: Palackposta, 2006, C2

A lap sok illusztrációja között szerepel *Antoon Vermeulen* és *Horváth Hermina* közös újréji lapja, a belga mester fametszete.

A finn gyűjtők lapja, az EXLIBRIS ABOENSIS 58. száma ismét több cikket közöl a hazánkban is gyakori vendég, *Leila Lehtiranta* tollából. Első cikke egy neves iparművészünk munkásságát és gyűjteményét tekinti át, a szerző által készített fényképek segítségével is. Egy további írása a Szászrégenben élő *Jorga Ferenc* fametszetes naptárát méltatja. A kiadvány a 2007-es esztendő hónapjait tartalmazza. Két oldalt szentel a szerzőnő *László Anna* szegedi grafikusművész munkásságának. Írását a művésznő fényképe és négy rézkarc-exlibrisének képe teszi még szemléletesebbé.

Ugyancsak Szegedet idézi a 95 éves *Kopasz Márta* művésznőt köszöntő cikke. Ebből megtudták a finn olvasók, hogy az ünnepelt díszpolgár grafikai alkotásjegyzékét most jelentette meg a polgármesteri hivatal. Az ízléses kiadvány mintegy 200 szabadgrafika és 90 ex libris adatait tartalmazza. (E kiadványról részletes ismertető Soós Imre tollából folyóiratunk 2006/4. számában olvasható.)

A lapszám 10. oldalán *Vén Zoltán* egy rézmetszetét közlik. A bibliai Oroszlánbarlangot ábrázoló ex libris *Asikainen* finn gyűjtő részére készült.

A gazdagon illusztrált, 32 oldalas lapszámnak további magyar vonatkozásait fedeztük fel a szakkönyv-aukciójukról kiadott közleményben. Itt a KBK 1969-ben kiadott 10 éves jubileumi évkönyvét 36 euróért, a portugál exlibris-enciklopédia 1988. évi kötetét, melyben *Fery Antal* munkásságának gazdagon illusztrált ismertetése is szerepel, 50 euróért kínálják.

A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 138. száma sok képpel közöl beszámolót a legutóbbi, Svájcban rendezett kongresszusról. Japánul tudó olvasóink ebből további ismereteket szerezhetnek a jól sikerült rendezvényről. Technikai akadályok miatt ugyanis a cikkek angol nyelvű tartalmi ismertetése nem készült el, a szerkesztőbizottságban pedig senki sem beszél a japán nyelvet. Európa felé megnyilvánuló érdeklődésüket mutatja, hogy most már nem csak japán művésztől szólnak cikkeik, ezúttal *Edward Penkov* bolgár művészt is bemutatják.

Az EXLIBRIS WERELD ötvenedik évfolyamának első száma megváltozott, ünnepi külsővel jelent meg. A szám cikkei is főként az elmúlt ötven év történéseiről szólnak, de néhány oldalon a holland exlibris-termés újabb darabjait is bemutatják.

A svájci SELCEXPRESS 69. száma szokatlanul gazdag, 48 oldalnyi terjedelemmel jelent meg. A rendkívüli kiadás ugyanis egyben katalógusa is annak a kiállításnak, melyet a zürichi Zentrallibothekban rendeztek „Zürichi művésznők és művészek a 18-20. században” címmel. A tárlat áttekintést nyújtott az eltelt három évszázad exlibris-terméséből, 19 alkotó emlékének felidézésével. Közülük legkorábban az 1740-ben született *J. A. Schellenberg* tevékenykedett. Rézkarcai révén őt tekintik a modern ex libris előfutárának. A kiállítók sorában a legfiatalabb volt a 2005-ben elhunyt *W. Hürlimann*, akinek modern hangvételű fametszetei már napjaink ízlésvilágát tükrözik.

Svájci laptársunk híryagából értesültünk arról, hogy a szentpétervári exlibris-egyesület elnöke, *dr. Venjamin Khudoley* 2007. április 14-én elhunyt. Ő rendezte meg a FISAE 1998. évi kongresszusát Szentpéterváron és még részt vett a legutóbb Nyomban rendezett ilyen találkozón. Eltávozás az exlibris-élet nagy vesztesége.

Székesfehérváron, a Szent István Művelődési Ház kiadásában megjelenő VÁR című irodalmi és közéleti folyóirat elmúlt évi évfolyamában két kisgrafikai vonatkozású írás is napvilágot látott. A 3. szám közli *Ács Margit König Róbert mestersége* című írását, amely a művésznőnek a soroksári Galéria 13'-ban 1996 áprilisában rendezett kiállításának a megnyitóján hangzott el. A cikket *König Róbert* kilenc metszete illusztrálja.

A negyedik számban olvashatjuk *Arató Antal Mindszenty József Németh Nándor ex librisein* című írását. A szerző nem csak a Mindszentyt ábrázoló kisgrafikákról szól, hanem áttekinti és méltatja az Egyesült Államokban 1987-ben elhunyt művész alkotói pályáját, végezetül megállapítja: „Németh Nándor kisgrafikai munkássága elismerésre méltó tanúságtétele annak is, hogy az emigrációba kényszerített magyarság megőrizte a hazához, hitéhez való ragaszkodást, hagyományait és magyarságtudatát, reménységét a Trianont és a második világháborút követő történelmi események megváltozásában.” A színvonalas, tipográfiaailag kifogástalan folyóirat szerkesztője (*Bobory Zoltán*) úgy látszik, hogy különösen nagy figyelmet fordít a határon túli szerzők megnyerésére és közlésére. Csak ebben a számban – többek között – *Bata János* (Vajdaság), *Kabdebó Tamás* (Írország), *Lászlóffy Aladár* (Erdély), *Szöcs Géza* (Erdély), *Tari István* (Vajdaság) verseit, szépprózáját olvashatjuk. Ezért is öröndetes, hogy velük együtt egy „határon túl” élt, munkásságában élő, magyar művész is bemutatásra került. A lapszám egyébként *Németh Nándor* két *Mindszenty* ábrá-

JOSEPH CARDINAL MINDSZENTY

Németh Nándor, P1

zoló ex librise, s egy, a bíboros amerikai látogatását felidéző alkalmi grafikája mellett még a művész hét kisgrafikáját mutatja be. A folyóirat idei első számában pedig szerkesztőnk, *Bordás Ferenc* kisgrafikai munkásságát tekinti át, amelynek érdekessége, hogy annak fehérvári vonatkozásai is vannak. 1941-ben a Vörösmarty Irodalmi és Művészeti Társaság – amelynek Bordás Ferenc is tagja volt – rendezett kiállítást a helyi múzeumban, ahol bemutatták képgrafikai sorozatát, s a kiállítás meghívójának a címlapján is az ő fametszete (op. 305.) látható. Kevésbé ismert, hogy Bordás a hadifogságból való hazatérése után Székesfehérváron telepedett le, ahol Pallay Józseffel és Áron Nagy Lajossal a képzőművészeti szabadiskolát vezette 1951-ig, ekkor Budapestre költözött. A tanulmányt a folyóiratban közölt 14 ex libris, alkalmi grafika illusztrálja. Bízunk benne, hogy a folyóirat a továbbiakban is lehetőséget nyújt majd a kisgrafika sajátos értékeinek a bemutatására.

A.A.

KÖNYVESPOLC

MAGYAR RÉGIÓK ÜZENETEI

Két színes, rangos, nagyon szép képzőművészeti albumot ajánlok az érdeklődők figyelmébe, amelyek két magyar régió: Debrecen és környéke, valamint Békéscsaba és vonzásköre művészeti életét, illetve alkotóit, képzőművészeit ismertetik meg az olvasókkal. Amellett, hogy forgatásuk komoly esztétikai élmény és élvezetes barangolás a festészet és a grafikai műfajok világában, egyúttal hasznos lexikológiai munkák is. Megismertetnek bennünket korunk művészeivel, olyan kitűnő, vagy sajátosan egyéni látásmódú és stílusú művészekkel is, akik nincsenek ugyan az általános érdeklődés középpontjában, nem a fővárosban élnek, egy-egy város, táj, régió, esetleg műfaj és technika képviselői, de meghatározó, tehetséges alkotók. Most valamennyiüknek olvashatjuk itt pontos egyéni és alkotói élet-rajzát.

GRAFIKUMMŰVÉSZEK AJTÓSI DÜRER EGYESÜLETE, DEBRECEN, 2000–2005

(Tanulmány + katalógus)

Megjelentette megalakulásának 5. évfordulójára a Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesülete, Debrecen, Onix Nyomda, 2005. p. 80.

A sötét-olajzöld karton borítójú, szinte tökéletes technikai kivitelű kiadvány három részből áll: az első, mindössze hatoldalnyi bevezető rész fontos információkat tartalmaz, az Egyesület bemutatkozását szolgálja. A második részben *dr. Éles Csaba* rövid, tömör tanulmányban foglalja össze a debreceni grafikai iskolák és csoportosulások történetét, majd a harmadik, legterjedelmesebb fejezet mutatja be a grafikumművészeket és munkásságukat.

Az előzéklapon találjuk a Dürer Egyesület tagjainak, mintegy harminc művésznak a névsorát, majd ennek hátlapján az impresszum adatokat. A következő oldal pedig az egyesület névadója és körelnöke, *Várkonyi Károly* grafikumművész emlékének adózik, közölve nagyobb méretű portré-fotóját, aki sajnos már a megalakulás után egy esztendővel, 2001-ben, nyolcvannyolcadik évében eltávozott az élők sorából. Ezt követően Debrecen város polgármestere, Kósa Lajos köszönti a jubileumát ünneplő egyesület valamennyi alkotóját, ebből idézzük a következő sorokat: „A művészeti csoportok megalakulásával a közösségi élet új színterei alakultak ki Debrecenben és környékén is, tevékenységükkel színesítik, gazdagabbá teszik a régióban élők művelődési lehetőségeit. A Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesülete 2000 őszén alakult meg Debrecenben. Az egyesület tagjai között található a nagy generáció néhány még élő, jeles képviselője: Józsa János, László Ákos, Szilágyi Imre, és a ma tevékeny középnemzedék, illetve a hozzájuk kapcsolódó fiatal, de tehetséges grafikusok csoportja. Az évek során egyre erősödő társaság mára igazi művészeti közösséggé formálódott.

Debrecen évszázados hagyományokkal rendelkezik a művészetek terén, távoli vidékekre való kihatása a Református Kollégium közvetítésével történt. A történelem során sokat változott városunk arculata, és a hajdani poros kisváros az utóbbi évek dinamikus fejlődése révén sokszínű, pezsgő nagyvárossá vált napjainkra. A debreceni grafika gyökereit a Kollégium falai között kell keresni. Innen indult el hódító útjára a kollégiumi rézmetsző diákoktól Gáborjáni Szabó Kálmánon át a ma élő kortárs művészekig. Az egyesület céljai között szerepel a régi grafikai hagyományok ápolása, illetve az új kihívások, a számítógépes grafika alkalmazásáig. A művészek legjobb alkotásait az elmúlt öt évben két albumban mutatták be... A csoport az elmúlt évek során a nemzetközi megmérettetést is vállalta, így kiállításuk volt Varsóban, illetve a németországi Paderbornban.”

A könyv következő „fejezete” *dr. Éles Csaba* kandidátus, egyesületi tag adatokban gazdag, összefoglaló tanulmányát tartalmazza a magyaron kívül még angol és német nyelven is *A gyökérezettől a lombkoronáig* címmel, amelynek alcíme: *Bevezetés a debreceni grafikai művészetek történetébe*. Vizsgálja és részletesen elemzi Debrecen város művészeti hagyományainak kialakulását, konkrétan 1538-tól, amikor a kultúra történetében meghatározó szerepet betöltő Református Kollégiumot megalapították. Innen egyenes vonalú a fejlődés a huszadik század első felében, 1935-ben létrejött *Ajtósi Dürer Céhig*, amely a *Magyar Exlibris* folyóiratot is megjelentette. Ezt a hagyományt éleszti újra a *GADE* (Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesü-